

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА ПАРЛАМЕНТСЬКА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ
ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЦЕНТР З ПИТАНЬ КУЛЬТУРИ ТА МИСТЕЦТВА

ДЗК

Випуск 11/3

2013 р.

ПРО КУЛЬТУРНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ
ІЗ ЗАРУБІЖНИМИ КРАЇНАМИ
у жовтні 2013 року

(оглядова довідка за матеріалами
преси та неопублікованими документами)

В Україні

Нове видання „Кобзаря” англійською мовою у перекладі американського поета і журналіста П. Фединського, здійснене цього року в рамках підготовки до святкування 200-річчя з дня народження Т. Г. Шевченка, Президент України В. Ф. Янукович передав під час зустрічі Надзвичайному і Повноважному Послу США в Україні Д. Пайстту.

НАН України, Міністерство культури України, Київський національний університет імені Тараса Шевченка та Міжнародна асоціація українців провели 22 жовтня у Києві VIII Міжнародний конгрес українців, приурочений до 200-річчя від дня народження Т. Г. Шевченка. У конгресі взяли участь 500 зарубіжних і вітчизняних учених з Білорусі, РФ, Молдови, Грузії, Азербайджану, Польщі, Словенії, Словаччини, Сербії, Хорватії, Болгарії, Угорщини, Німеччини, Італії, Австрії, Ізраїлю, Канади, США та інших країн. Під час роботи Конгресу працювало 19 секцій, 6 круглих столів, проведено 2 тематичні конференції. У відкритті заходу взяв участь Міністр культури України Л. М. Новохатько.

15–18 жовтня в Одесі відбулося X засідання Змішаної українсько-німецької комісії з питань повернення та реституції втрачених і незаконно переміщених під час і внаслідок Другої світової війни культурних цінностей. Українську частину очолював співголова Комісії – заступник Міністра культури України В. С. Балюрко, німецьку – співголова Комісії – статс-секретар у ві-

дставці М. Янсен. Було розглянуто й обговорено актуальні проблеми міжвідомчої та міждержавної співпраці з повернення та реституції культурних цінностей, втрачених і незаконно переміщених під час та внаслідок Другої світової війни, підкреслено необхідність взаємодії за цим напрямом, а також шляхи її подальшого розвитку.

Німецький уряд через німецький банк розвитку „KfW” розширив спільний з Україною проект „Сприяння розвитку соціальної інфраструктури” та надав 7 млн. євро грантових коштів на реконструкцію соціальної інфраструктури: шкіл, дитсадків, ФАПів, культурних центрів громад, систем водопостачання та водовідведення. Проект реалізовуватимуть у Львівській, Вінницькій та Кіровоградській областях. Упровадження інвестицій здійснюватиме Український фонд соціальних інвестицій (УФСІ). Він передбачає співфінансування: 20% від місцевих громад та 80% від KfW. Цей спільний проект було започатковано ще 2005 року і загалом за весь час співпраці було реалізовано 301 мікропроект. Посол ФРН в Україні К. Вайль зауважив, що новий грант надійде до 17 громад, які найбільше потребують допомоги. А виконавчий директор УФСІ В. Мірошниченко поінформував, що новий проект розраховано на 3 роки. Очікується від 50 до 70 нових мікропроектів, вартість одного становитиме приблизно 1 млн. грн. А ще збільшиться фінансовий внесок громади з 10% на попередніх проектах до 20% – на нинішніх: 10% від обласних бюджетів і ще 10% – кошти місцевих бюджетів та спонсорів.

22 жовтня у Київському національному педагогічному університеті ім. М. Драгоманова на базі Інституту іноземної філології відкрили Центр турецької культури. У церемонії відкриття взяли участь Надзвичайний і Повноважний Посол Турецької Республіки в Україні М. Самсар, аташе з питань культури та інформації Посольства Туреччини в Україні Б. Їлдиз інші особи.

За кордоном

Ряд питань щодо співпраці Литви і України в галузі культури та мистецтва було обговорено на зустрічі Міністра культури України Л. М. Новохатка з Міністром культури Литовської Республіки Ш. Бірутисом. У Вільнюсі було підписано Протокол намірів щодо спільного українсько-литовського відзначення 200-річчя від дня народження Т. Г. Шевченка в рамках проведення Днів культури України в Литовській Республіці в 2014 році. Документом передбачається: проведення Шевченківських літературних читань у Вільнюському університеті за участю відомих українських поетів, презентація кращих вистав національно-

го театрального мистецтва, організація концертної програми українських колективів у литовській столиці.

У місті Пряшів (Словацька Республіка) за участю української делегації на чолі з Міністром культури України Л. М. Новохатьком було відкрито Український культурний центр. Також українська делегація взяла участь у роботі XII засідання Двосторонньої українсько-словацької комісії з питань національних меншин, освіти і культури. Сторони обмінялися інформацією про державну політику у сфері захисту прав осіб, що належать до національних меншин та розглянули проект протоколу XII засідання.

З 1 по 6 жовтня у Любліні (Польща) проведено Конгрес ініціатив Східної Європи. У його роботі брали участь делегації з України, Білорусі, Грузії, Молдови, Франції, Вірменії, Росії, Чехії, Боснії і Герцеговини та інших країн. Конгрес відбувся вдруге, його метою було започаткування діалогу між представниками влади, культури та освіти. В рамках заходу діяло дев'ять програмних напрямків, серед яких, зокрема, культура, спадщина, управління, туризм тощо.

Нагороди

За кордоном

Л. Фінберг, директор Центру юдаїки Києво-Могилянської академії та головний редактор видавництва „Дух і Літера”, отримав нагороду Фондації О. та Т. Антоновичів за внесок у розвиток української культури. Церемонія вручення нагороди проходила у Вашингтоні, в Посольстві України в США. Премія існує з 1981 року, її надають за літературні твори українською мовою та українознавчі наукові дослідження.

Українська письменниця – О. Забужко автор книги „Музей покинутих секретів” та її перекладач К. Котинська стали лауреатами VIII Центрально-Європейської літературної премії „Angelus” у Вроцлаві (Польща). Щорічно переможців конкурсу нагороджують за кращу книгу прози, опубліковану польською мовою. Призом літературної премії Angelus є чек на 150 тис. злотих (400 тис. грн) та статуетка авторства вроцлавського скульптора Єви Россано.

Дні культури

В Україні

З 15 вересня по 8 жовтня проходили Тижні Німеччини в Україні – 2013. У цей період в найбільших містах України за підтримки Посольства Республіки Німеччина в Україні відбулося більш як 50 подій: концерт струнного квартету Берлінського філармонічного оркестру у Національній філармонії України; теа-

тральні вистави, виставки, фільми, лекції, дискусії, інформаційні заходи тощо. Цим проектом Німеччина прагне звернути увагу на широкий діапазон своєї активності в Україні і показати, якого значення вона надає культурній, політичній та економічній співпраці.

За кордоном

З 17 по 19 жовтня у Лондоні (Велика Британія) під патронатом Президента України В. Ф. Януковича та за організаційної підтримки добродійного фонду „Firtash Foundation” пройшов культурний фестиваль „Дні України у Великобританії”. Серед культурно-мистецьких заходів, що дозволили познайомитися з класичним та сучасним мистецтвом України, її культурними традиціями та ін. були, зокрема, літературні читання „Від Шевченка до Забужко” в Британській бібліотеці, арт-виставка сучасних українських художників в „Art Gallery”, показ колекцій одягу українських дизайнерів, масштабний етно-ярмарок та гала-вечір за участю З. Ліхачової, М. Скорика, О. Скрипки і „Ле Гранд Оркестру” у Музеї природознавства.

У Чеській Республіці відбулися Дні української культури. Програму заходів відкрила бесіда про історію передачі української дисидентської літератури до Словаччини. У розмові взяли участь словацький письменник, публіцист і дослідник Т. Мурашко й історик, працівник Словацького інституту пам’яті народу Є. Сівош. Серед інших заходів програми – зустріч з українською письменницею Т. Малярчук, демонстрація фільму „Valse Brillante” про життя і творчість О. Кобилянської (до 150-ліття від дня народження), концерти музичних і танцювальних колективів з України та Чехії.

З 17 до 19 жовтня у Москві (РФ) проходили Дні Києва – масштабна презентація української столиці складалася з офіційних заходів, розмаїтої культурної програми та торгівельно-економічної секції. Київ-культурний був презентований виставами „Насмешливое моє счастье” і „Наполеон и Корсиканка” у виконанні акторів Національного академічного театру російської драми ім. Лесі Українки; виставкою картин „1025 років Хрещення Київської Русі” та фотовиставкою „Один день з життя Києва”; концертом майстрів оперного мистецтва, а також виступом Національного заслуженого ансамблю танцю України ім. П. П. Вірського.

Конкурси

В Україні

Професор Істменської музичної школи у Рочестері (США), скрипаль-віртуоз українського походження О. Криса започаткував конкурс свого імені – І

Міжнародний конкурс скрипалів Олега Криси, який з 24 жовтня по 3 листопада проходив у Львові. До участі у форумі комісія відібрала 18 молодих скрипалів з України, РФ, Японії, Австралії та США. У складі журі: К. Якович (Польща) – професор музичного університету ім. Шопена в Варшаві та музичної академії в м. Осака; Сачіка Мізуно (Японія) – професор музичного коледжу в м. Сензоку, концертмейстер Йогогамського камерного оркестру „Віртуози”; Г. Шульц (Австрія) – професор Віденського музичного університету; М. Вайцнер (Франція) – професор Паризької і Ліонської консерваторій, В. Ворона (РФ) – професор, директор Московського музично-педагогічного інституту ім. М. М. Іполітова-Іванова, президент асоціації „Російське виконавське мистецтво” та ін. Протягом тижня молоді таланти змагалися між собою у виконанні творів Й. С. Баха, Н. Паганіні, В. Моцарта, П. І. Чайковського, Л. ван Бетховена, Й. Брамса, С. Прокоф’єва, Б. Лятошинського, М. Скорика та ін. Перше місце розділили між собою учні О. Криси – Д. С. Джонг (Канада) та М. Мельниченко (Австралія). Друге місце – у Л. Солодовникова з РФ та Ї-Йон Гонг з Південної Кореї. Також, спеціальні нагороди від журі отримали: за краще виконання концерту №2 М. Скорика – М. Мельниченко (Австралія); „Перспектива” – Г. Ксі (США), Джінг Ксінг (Китай), С. Безотосна (РФ). Захід завершився гала-концертом фіналістів у супроводі Академічного симфонічного оркестру Львівської філармонії під диригуванням народного артиста України В. Сіренка за участю О. Криси та нагородженням переможців.

За кордоном

Незалежне і впливове журі з представників світу мистецтв Франції визначилося з ім’ям учасника, який отримав грант у розмірі 20 тис. євро на 9-місячне навчання в Парижі. Ним став художник-самоук М. Толмачов з Броварів Київської області, який почав малювати півтора роки тому. Ідея конкурсу і гранту належить міжнародному культурному фонду „UART”, який активно пропагує українське мистецтво за кордоном.

Фестивалі

В Україні

Музиканти Ф. Керімов (диригент, Азербайджан), Р. Янссен (диригент, Нідерланди), О. Каськів (скрипаль, Швейцарія), Ю. Харенко (скрипаль, США), Д. Онищенко (піаніст, Україна-РФ) взяли участь у Міжнародному музичному фестивалі „Дні музики Мирослава Скорика”, присвяченого 75-річчю видатного композитора, Героя України, лауреата Національної премії України ім. Т. Шев-

ченка, н. а. України М. Скорика, що проходив у Києві з 13 вересня по 13 жовтня. Концерти, вистави та імпрези пройшли у Національній опері України, Національній музичній академії України, Національній філармонії України.

XXIV Міжнародний фестиваль „Київ Музик Фест – 2013”, присвячений 200-літтю від дня народження Т. Шевченка, представив музику 24-х країн світу: Австрії, Азербайджану, Аргентини, Білорусі, Болгарії, Великої Британії, Естонії, Ірану, Італії, Кіпру, Нідерландів, Німеччини, Південної Кореї, Польщі, РФ, США, Угорщини, України, Франції, Хорватії, Чилі, Швейцарії, Швеції, Японії. Участь у фестивалі взяли відомі музиканти, зокрема диригенти Ф. Глущенко, Н. Жил (РФ), Н. Фаріна (Швейцарія); Ю. Харенко (скрипаль, США); Їюгі Ногучі (бас-кларнет, Японія); Д. Онищенко (піаніст, Україна–Росія); Д. Холмс (джазовий піаніст-імпрровізатор, США); композитори Є. Корновіч – голова Спілки композиторів Польщі, І. Воробйов (РФ), Б. Якоповіч (Хорватія) та інші.

За ініціативи Посольства Італії, Італійського інституту культури в Україні, Міністерства культури України та Національної опери України з 10 по 26 жовтня у шести українських містах проходив II Міжнародний фестиваль „AVE VERDI”, присвячений 200-річчю з дня народження видатного італійського композитора Д. Верді. Відкриття фестивалю відбулося в Києві у Національній опері України вернісажем виставки Римського оперного театру (це роботи всесвітньо відомих художників – Л. Вісконті, Ф. Дзеффіреллі, Д. Донате, Н. Бенуа та ін.) та гала-концертом за участю українських та італійських оперних зірок, зокрема, Ф. Аніла (тенор), Д. Бальцані (баритон), Х. Меліса (меццо-сопрано), Р. Рагатцу і Г. Россі (сопрано), Д. Аджімана (диригент). На сценах оперних театрів Дніпропетровська, Львова, Одеси, Харкова, Києва і Донецька показали вистави „Набукко”, „Макбет”, „Ріголетто”, „Трубадур”, „Травіата”, „Бал-маскарад”, „Дон Карлос”, „Аїда”, „Отелло” та ін.

Міжнародний фестиваль „Українські діти світу”, організований за ініціативи Міністерства культури України та присвячений 200-річчю від дня народження Тараса Шевченка, зібрав у Києві 150 дітей з десяти країн світу: Іспанії, Польщі, Португалії, Молдови, РФ, Білорусі, Естонії, Франції та Румунії. Центральною подією фестивалю став концерт „Українські діти світу” за участю 30 дитячих творчих колективів української діаспори у Київському палаці дітей та юнацтва. Глядачі, зокрема, побачили виступи хореографічного ансамблю „Джерельце” з Кубані (РФ), ансамблю бандуристок „Веселі бандурки” з Перемишля (Польща), вокально-хореографічного ансамблю Спілки українців Молдови, солістів О. Герасимчук (Португалія) та Ю. Смаги (Іспанія), хореографічного колективу „Аркан” (Польща). У програмі фестивалю також екскурсії

Києвом, відвідання Національного музею Тараса Шевченка та Національного Києво-Печерського заповідника.

Цікавий вечір, що подарував спілкування з відомим композитором В. Боттенбергом (Монреаль, Канада) відбувся 20 вересня у рамках гранд-фестивалю „Vivat Academia”, який триватиме до 20 грудня з нагоди сторіччя від дня заснування провідного музичного закладу країни – Національної музичної академії ім. П. І. Чайковського. Гранд-фестиваль відбувається за сприяння посольств РФ, Німеччини, США, Франції, Швейцарії, Італії, Польщі, Бразилії, Норвегії, міжнародних мистецьких представництв різних країн. Серед гостей фестивалю були хор Срітенського монастиря (РФ), професори Базельської (Швейцарія), Джульєрдської (США) та Краківської (Польща) академій музики.

Міжнародний фестиваль „Chamber Art Music”, який є авторським проектом струнного квартету „Колегіум”, пройшов у Києві впр'яте. Програма включала чотири концерти: один було присвячено бароковій музиці, другий – 140-річчю С. Рахманінова, а два інших представили твори композиторів від Й. Гайдна і Б. Марчелло до Ф. Амірова та В. Сильвестрова. Всі ці вечори проходили за участю Національного камерного ансамблю „Київські солісти”, сайд-проектом якого, власне, і є квартет „Колегіум”. Серед запрошених зарубіжних музикантів: диригент і соліст – Д. Северін (віолончель, Швейцарія), солістка – М. Зелінгер (меццо-сопрано, Швейцарія-Австрія), диригент і соліст – Д. Яблонський (віолончель, США) та солістка – О. Яблонська (фортепіано, США).

12 жовтня у Києві на Андріївському узвозі пройшов фестиваль Тбілісоба 2013 – міні-фестиваль грузинської культури. У програмі свята: грузинські танці та музика у виконанні ансамблю „Іберіелі”, виставка київської художниці М. Двалішвілі, грузинські літературні читання та концерт вокального ансамблю „Gordela”. Крім цього всі бажаючі мали змогу взяти участь у майстер-класах з грузинських народних танців, в арт-проекті „Я малюю Тбілісі”, під час якого прикрашали майданчики Юності на Андріївському узвозі краєвидами Тбілісі. Також у вікторині „Я люблю Грузію” можна було виграти сертифікат на тижневе проживання в готелі „New Gudauri” на курорті Гудаурі. На завершення свята відбувся концерт вокального ансамблю „Gordela” і показ стрічок грузинських кінематографістів.

Артисти із США, Іспанії, Німеччини, Франції, України, Швейцарії і РФ взяли участь ХХ Міжнародному фестивалі класичної музики „Харківські асамблеї”, що проходив у Харкові під патронатом Міністерства культури України і був присвячений 335-річчю з дня народження італійського композитора і скрипаля А. Вівальді. Серед гостей заходу – І. Котляревський (Росія), Г. Отто (Німеччина), Ж.-П. Беррі (Франція - Швейцарія), Б. Штрубер і Ж. Може (Франція).

Молодіжний академічний симфонічний оркестр „Слобожанський” під керівництвом німецького диригента Б. Ремпе спільно з американсько-німецькою солісткою Р. Мартін відкрили форум. Музиканти виконали сцену з опери „Несамовитий Роланд” А. Вівальді, сцени з опер „Нюрнберзькі мейстерзінгери”, „Тристан”, „Сутінки богів”, „Валькірія” Р. Вагнера та симфонію № 2 Р. Шумана. Також у рамках фестивалю традиційно відбулися науково-практична конференція за участю українських, російських та німецьких музикознавців та майстер-класи і творчі зустрічі.

XX Міжнародний фестиваль „Зірки Світового Балету”, що проходив з 4 по 11 жовтня у Донецьку зібрав артистів провідних театрів Європи та СНД. Фестиваль відкрився гала-концертом, в якому взяли участь артисти Паризької Гранд Опери (Ж.-С. Кола, Л. Лаффон, Франція), Берлінської державної опери (Німеччина), Пекінського театру (Китай), Большого театру Російської Федерації (К. Крисанова, А. Меркур'єв, А. Соболева), Московського академічного театру танцю „Гжель” (РФ), Театру балету Б. Ейфмана (О. Габишев, Санкт-Петербург, РФ), Татарського академічного державного театру опери і балету ім. М. Джаліля (Х. Андрєєва, О. Івенко, РФ), а також шоу від „Bad Boys of Dance” (США) та інші. Почесними гостями заходу були Президент Міжнародної ради танцю ЮНЕСКО А. Рафтис, генеральний директор Міжнародної федерації балетних конкурсів С. Усанов, Міністр культури України Л. Новохатько, Міністр культури Туреччини Р. Гекмен, радник Посольства США в Україні Е. Джонсон.

У Донецькій обласній філармонії відбувся Міжнародний фестиваль гітарного мистецтва „Кришталеві струни”. Кращі зразки академічної гітарної музики представили виконавці з України, а також А. Бардіна (Москва, РФ) та П. Кухта (Мінськ, Білорусь).

Літературні фестивалі

Із 27 вересня по 6 жовтня в Україні та Польщі проходив XXIII Міжнародний фестиваль „Галиційська осінь літерацька”, організований ще 35 років тому поетом, кавалером ордена Усмішки А. Грабовським у Ценжковіцах Малопольського воєводства. Цьогорічний фестиваль (а вже 23 роки він має статус міжнародного) вперше пройшов в Україні: в Івано-Франківську, Криворівні, Жовкві, Львові. З польської сторони в ньому взяли участь поети А. Грабовський (Ценжковіце), К. Бурнат (Вроцлав), В. Штокман (російський поет, який вже 20 років живе у Кракові), а також ансамбль „Остання вечерея в корчмі, призначеній до розбирання” в складі Б. Дідуха, М. Богоня, Т. Кубаля, Р. Бонішняка. В Івано-Франківську з ініціативи місцевої організації НСПУ відбулося дві зустрічі: в Прикарпатському національному університеті ім. В. Стефаника та в обласній

універсальній бібліотеці ім. І. Франка. На початку зустрічі в університеті голова обласної організації НСПУ Є. Баран вручив медаль „Почесна відзнака НСПУ” польському поетові і перекладачу К. Бурнату в зв’язку із 70-річчям від дня народження і за багатолітню популяризацію української культури в Польщі. Наступного дня відбулися зустрічі в Музеї Івана Франка і Народному будинку культури села Криворівні Верховинського району. Польські гості виступали на дні міста Жовкви Львівської області й мали зустрічі в науковій бібліотеці Львівського університету та Етнографічному музеї. З 1 жовтня фестиваль перемістився до Польщі. Письменники з України (Є. Баран, О. Гордон, І. Бандурович, Г. Чопик, В. Гарматюк), В’єтнаму, Угорщини та Польщі виступали на теренах трьох воєводств – Малопольського, Підкарпатського, Свентокшиського. Письменники мали по два виступи щодня в різних місцях воєводства – у школах, бібліотеках, музеях, будинках культури (Кросно, Радлув, Жабно, Даброва Тарновська, Скалбм’єж, Олесно, Тарнов, Ценжковіце, Громнік, Горлиця, Старий Сонч, Лопушна та ін.). Головним лейтмотивом виступів було порозуміння культур, головним гаслом – „Література – без кордонів”. Завершився фестиваль „Галиційська осінь літерацька” прийомом у бургомистра Ценжковіце та концертом у Коншна Дольній у т. зв. „Двореку Падеревського” – будинку творчості. А підсумком фестивалю стало видання альманаху, в якому твори учасників видруковано польською мовою (переклад здійснив К. Бурнат).

Театральні фестивалі

В Україні

Професійні актриси з України, Німеччини, Великої Британії, Польщі, Словенії, Вірменії та Ізраїлю представили свої моновистави у рамках X Міжнародного фестивалю жіночих монодрам „Марія”, присвяченому видатній українській актрисі М. Заньковецькій, що проходив у Києві на камерній сцені імені С. Данченка Національного академічного драматичного театру імені Івана Франка. Цього року фестиваль присвятили Акторам. Захід відбувся за підтримки Міністерства культури України, Національного академічного драматичного театру імені Івана Франка, Міжнародної благодійної організації „Міжнародний інститут театру” (Український центр), Всеукраїнського товариства „Просвіта” імені Т. Г. Шевченка, Інституту літератури імені Т. Г. Шевченка. У виставах брали участь: Л. Кадирова, Л. Данильчук (Україна), М. Заєць (Велика Британія), Ж. Макаус, О. Щур (Угорщина), М. Журцер (Словенія), А. Скубік, А. Пшепурська, М. Новак (Польща), А. Пфлетшінгер (Німеччина). Також відбулися круглий стіл „Діалог культур”, міжнародна науково-мистецька конференція „Магія акторства”, презентація видання „Щаслива самотність актриси” А. Під-

лужної із серії „Чорна книжка з Гамлетом” (Україна–Польща), виставка „І буде свято” П. Ровицького (Польща).

З 11 по 13 жовтня у Києві за участю аматорських театрів, художників та фотографів з Грузії, Італії, України та Румунії відбувся Міжнародний фестиваль народних театрів та аматорського мистецтва „JoyFest”. Організаційний за підтримки відкритого неакадемічного театру „Маскам Рад”. У програмі: вистава „Танго” у виконанні Молодіжного театру „Compagnia Dei Giovani” (Італія), вистава „Безіменна зірка” у виконанні Муніципального театру „Traian Groza Vesca” (Румунія), пантоміма у виконанні Театру „Skhveni” (Грузія) та ін.

Театральні, циркові, музичні вистави та шоу-програми з Чехії, Польщі, Білорусі, Литви, Португалії та України було представлено в рамках Міжнародного театрального фестивалю „Золотий Лев – 2013” у Львові. У програмі заходу відбулися, зокрема: прес-конференція з директорами вуличних театрів Європи та театральними критиками; показ вистав – „Causa Fatalis” (театр Нового Фронту, Чехія), „Останнє плаття короля” (Мінський театр „InZhest”, Білорусь), „Teatr Clowna Pinezki” (Гданський театр „Pinezka”, Польща), „Carmen Funebre” (театр „Biuro Podrozy”, Польща); клоунська театральна програма з глядачами „Енано” (Португалія); карнавальна хода за участю театрів України, Польщі, Чехії, Португалії, РФ, Литви, Білорусі; ігрові атракціони для батьків та дітей від клоунів Краківського театру „Вагабунда” (Польща).

У XIV Міжнародному фестивалі театрів ляльок „Інтерлялька – 2013”, що проходив з 8 по 10 жовтня в Ужгороді, взяли участь режисери, артисти, художники, сценографи з України, Болгарії, Польщі та Словаччини. За рішенням журі вистава „Окас і Ніколетт” І. Согела Театру ляльок з Словаччини отримала приз за високу акторську майстерність, а у номінації „Приз глядацьких симпатій”, яку встановило дитяче журі фестивалю, нагороджено спектакль „Спляча красуня” Державного театру ляльок Г. Мітева (Болгарія).

Гран-прі „Золотий дельфін” VII Театрального фестивалю Міжнародного Чорноморського клубу „Ното Ludens” („Людина, що грає”), що з 4 по 12 жовтня проходив у Миколаєві, було вручено Республіканському театру білоруської драматургії за виставу „Одвічна пісня” (Мінськ, Білорусь). Також, серед зарубіжних учасників було відзначено дипломом „За кращу виставу” Пермський „Театр біля Моста” за виставу „Сиротливий захід” (реж. С. Федотов). У номінації „Краща чоловіча роль” переможцем визнали О. Пашкевича за виконання ролі Селянина у виставі „Комедія” Мінського обласного драматичного театру (Білорусь), а у номінації „Кращий молодий актор” – В. Скиданова, який виконав роль Веліна Коннора у виставі Пермського „Театру біля Моста” „Сиротливий захід”.

Гастролі В Україні

У Колонному залі ім. М. В. Лисенка Національної філармонії України пройшли заходи: вечір польської хорової музики за участю диригента Р. Реваковича (Польща); концерт до 50-річчя створення Київського камерного оркестру за участю диригента і соліста – з.д.м. Російської Федерації, з.д.м. України А. Шароєва (скрипка, РФ); за підтримки Посольства Французької Республіки в Україні, Французького інституту в Україні вечір камерної музики за участю С. Відер-Атертон (віолончель, Франція), Б. Фонтен (фортепіано, Франція); за сприяння Посольства Угорщини в Україні до дня народження композитора – концерт „Присвята Ференцу Лісту” за участю Й. Балоба (фортепіано, Угорщина); за підтримки Австрійського культурного форуму вечір „Скрипкова музика” за участю Е. Ковачич (скрипка, Австрія), М. Урсіангу (фортепіано, Австрія).

За сприяння Французького інституту і Посольства Франції в Україні віолончелістка С. Відер-Атертон (Франція) та піаніст Б. Фонтен (Франція) виступили також з концертами у Дніпропетровську та в Києві. У програмі: традиційні єврейські мотиви та твори Д. Шостаковича.

У Києві також гастролювали: електро-поп дует „Hurts”, К. Норман (Велика Британія); вокаліст Д. Лавуа (Канада); гурт „De Phazz” (Німеччина); співак Сальваторе Адамо (Бельгія); вокаліст А. Сафіна (Італія); ансамбль „Buena vista” (Куба); солісти М. Локонте, Ф. Мот, М. Мелін, М. Марс, Д. Дассіні з рок-оперою „Mozart. Le concert” (Франція); Ф. Кіркоров, Ю. Лоза, С. Лазарєв, О. Серов та гурти „Белый орёл” і „Самоцветы” (РФ).

20 жовтня у Миколаєві відбувся концерт камерного оркестру „ARS – NOVA”. Диригент – І. А. Карста (Канада).

Виставки В Україні

У Києві та Одесі за організаційної підтримки Міністерства закордонних справ України, Посольства України у Французькій Республіці, Міжнародного культурного фонду „UART”, Національного музею Тараса Шевченка, Посольства Франції в Україні, Французького інституту в Україні, Управління культури і туризму, національностей та релігій Одеської облдержадміністрації, Одеського музею західного та східного мистецтва. проходила виставка творів французької художниці Н. Тутен. Вона представила портрети знакових фігур усього світу, особливо зірок американського кіно, таких як Мерилін Монро, Роберта Редфорда, Пола Ньюмана та ін.

44 живописних полотен відомого польського художника А. Кулаковського було представлено на виставці „...Звідти і звідси...” у столичному Центрі української культури та мистецтва. Її організовано за сприяння Посольства Республіки Польща в Україні, самоврядування Вармінсько-Мазурського воєводства (Польща), Центру освіти та культурних ініціатив (Польща), Польського інституту в Києві. На відкритті виставки був присутній сам художник.

У Києві під час Міжнародного салону „Модна лялька” та VIII Міжнародної виставки рукоділля і творчості „Золоті руки майстрів” свої роботи представили понад 350 художників-лялькарів, дизайнерів, майстрів з України, РФ, США, Іспанії, Німеччини, Італії, Латвії, Молдови, Білорусі, Чехії, Ізраїлю, Естонії, Казахстану, Грузії, Литви, Франції.

Виставку творів польського скульптора К. Беднарського „Привид бродить” було відкрито у Києві, в Національній академії мистецтв України. Основою виставки є розвиток скульптурних тем „Тотального портрета Карла Маркса” та „Групового портрета” в 1978–2013 роках”.

V Міжнародний українсько-французький симпозіум-плєнер „Виноград. Виноробство. Вино. Коктебель –2013” відбувся у кримському селищі Коктебель під егідою асоціації „Україна–Франція” за участю художників з України, Франції, Білорусі, Ірану, Туркменістану та РФ, який завершився підсумковою виставкою робіт його учасників у меморіальному будинку-музеї М. Волошина.

За кордоном

У Вільнюсі (Литва) відкрилася виставка творів художника Івана Марчука – єдиного українця, який потрапив до міжнародного рейтингу „100 геніїв сучасності”. На виставці „За горизонтом – нові горизонти” представлено 70 картин, які відображають усі періоди його творчості. Центральне місце в експозиції займають роботи циклів „Голос моєї душі” і „Погляд у безмежність”. На презентації виставки був присутній Міністр культури України Л. М. Новохатько, дипломати, представники української діаспори та литовські шанувальники творчості Івана Марчука.

З 31 жовтня до 24 листопада у виставковому центрі Kuenstlerhaus у Відні (Австрія) експонується виставка „Реалізм кольору” з колекції Національного художнього музею України в Києві та приватних зібрань Організатори виставки: Галерея Р-12 (Відень) та Національний художній музей України за підтримки Посольства України в Австрії. Виставка представляє європейській публіці понад 50 живописних творів визначних художників ХХ століття О. Мурашка, Ф. Кричевського, В. Пальмова, О. Шовкуненка, С. Шишка, М. Глущенко та

А. Лимарева, – з чиїми іменами пов'язані основні досягнення і самобутність українського мистецтва 1910–1980-х років.

Протягом жовтня у галереях польського міста Любліна приймали Трієнале „Український зріз. Лиман” – один із небагатьох проектів, що презентує сучасне українське мистецтво за кордоном, завдяки якому світ може дізнатися, що зараз діється в українській культурі, а українці – побачити себе збоку. Було представлено понад 100 творів 40 українських митців.

На запрошення Союзу українців Великої Британії у Лондоні експонувалася виставка „Поезія живопису” з 38 робіт львівського художника О. Манюка.

У Іспанії було відкрито виставку „Петриківський розпис – колір традицій”. В урочистому відкритті заходу взяли участь Голова Дніпропетровської обласної ради Є. Удод, Посол України в Іспанії С. Погорельцев, представники іспанських органів влади, дипломатичного корпусу, міжнародних організацій, бізнесових структур, громадських та неурядових установ, місцеві та українські ЗМІ. Під час презентації виставки присутніх було ознайомлено з українським декоративно-орнаментальним народним малярством, а також проведено майстер-клас з цього виду мистецтва.

Фотовиставки

В Україні

1 жовтня у Києві в галереї „АртПРИЧАЛ” відбулося відкриття експозиції та нагородження переможців IV Міжнародного фотосалону „Панорама моєї землі – 2013”. Даний проект, започаткований Національною спілкою фотохудожників України (НСФХУ) у 2010 році, проходить під патронатом Міжнародного фоторуху „Зображення без кордонів” (ISF – „Image sans Frontière”). Крім того, свою підтримку надало Посольство Фінляндії в Україні. Переможцем конкурсу в секції „Панорама” став фотограф із Гонконгу Н. Лау.

600 учасників із 58 країн світу взяли участь у VIII Міжнародному Салоні художньої фотографії „Фотовернісаж на Покрову” у Рівному. Авторитетне журі конкурсу визначило найкращі світлини, за які авторам присудили золоті, срібні та бронзові медалі, а також вручили 103 дипломи.

Книжкові виставки, ярмарки

За кордоном

З 9 по 13 жовтня у Німеччині проходив один з найбільших книжкових форумів світу – 65-й Франкфуртський міжнародний книжковий ярмарок. Участь вітчизняних видавців у 65-й ФМКЯ забезпечив Держкомтелерадіо України. Представляли Україну на форумі видавництва „Либідь”, „Картографія”,

„Майстер-клас”, „Фоліо”, „Знання”, „Особистості”, „Талант” та „Преса України”. Вітчизняні видавці презентували свої книжкові новинки, а також провели перемовини із зарубіжними колегами та авторами про перспективи партнерства. Цього року експозиційний стенд України мав 12 кв. м виставкової площі. За традицією тут відбувся „День української книги” за участю працівників Генерального консульства України у м. Франкфурт-на-Майні, членів української делегації, місцевої української громади, міжнародних мас-медіа, учасників та відвідувачів ярмарку. Представники української делегації взяли участь у тематичних сесіях та семінарах, присвячених розвитку міжнародної книготоргівлі, передачі авторських прав на друк кращих видань світової літератури, сучасному стану європейського книжкового ринку тощо.

Російський журнал „Новый мир” опублікував добірку віршів українського поета П. Мідянки в перекладі А. Штипеля з ліричної збірки „Луйтра в небо”, за яку автор удостоївся Шевченківської премії 2012 року.

Конференції, семінари

В Україні

За участю провідних дослідників історичної кераміки з України, РФ, Німеччини, Польщі з 22 по 25 жовтня у Національному музеї-заповіднику українського гончарства в Опішному пройшов Міжнародний керамологічний симпозіум „Реконструкція й інтерпретація археологічної кераміки: пастки чи путівники для дослідників?”. Метою симпозіуму було обговорення проблем і перспектив вивчення археологічної кераміки. У рамках симпозіуму відбулися тематичні дискусії й круглі столи: „Методи природничих наук у вивченні кераміки”; „Кераміка як об’єкт етноархеологічного дослідження”; „Трипільська кераміка: світовий феномен чи політико-бізнесова кон’юнктура?”.

Міністерство культури України і Європейська Комісія провели у Львові семінар з практичної імплементації Конвенції ЮНЕСКО про охорону та заохочення розмаїття форм культурного самовираження. У семінарі взяли участь заступники міністрів культури Азербайджану, Білорусі, Вірменії, Грузії, Молдови та України; експерти державних і недержавних культурних інституцій країн Східного партнерства; представники ЮНЕСКО; представники Європейської Комісії та Представництва ЄС в Україні; експерти Ради Європи та інших європейських інституцій, досвід яких у сфері культурної політики є релевантним темі семінару. Метою семінару було створення дискусійної платформи, на базі якої провідні міжнародні експерти обговорюватимуть розвиток і взаємодію культур задля захисту і заохочення розмаїття форм культурного самовираження; також було обговорено результати діяльності Програми Схід-

ного партнерства „Культура”, та інших програм, що вже реалізуються за підтримки Європейського Союзу.

Художники, мистецтвознавці та представники навчальних закладів Європи, США, Мексики, Японії та України взяли участь у IX Міжнародному симпозиумі гутного скла у Львові. У програмі заходу презентації, лекції для студентів, майстер-класи, виставки та інші культурно-мистецькі заходи.

Музеї

В Україні

За ініціативи Міністерства культури України та Музею історії Києва до Музею культурної спадщини передано старовинну бандуру, що до цього зберігалася у США і належала художнику-імпресіоністу українського походження О. Булавицькому (1916–2001).

Кіно

В Україні

З 19 по 27 жовтня у Києві проходив 43-й Київський міжнародний кінофестиваль „Молодість”. Цьогоріч у ньому брали участь близько 300 фільмів з більш, ніж 60 країн. Конкурсна програма складалася з трьох блоків: міжнародний повнометражний, міжнародний студентський та національний. Уперше в історії фестивалю дитяче кіно сформувало повноцінну конкурсну програму „Молодість – дітям” із власним журі. У позаконкурсних показах демонстрували стрічки скандинавського регіону, франкомовне та німецькомовне кіно, ретроспективну програму „Століття”. А програма „Фестиваль фестивалів” зібрала переможців та призерів міжнародних кінофестивалів у Каннах, Берліні, Роттердамі, Сан-Себастьяні, Венеції, Локарно. Гран-прі, головний приз та сертифікат на 80 тисяч гривень, отримав студентський короткометражний фільм „Людська маса” режисера Г. Гоше (Велика Британія). Переможцем міжнародного повнометражного конкурсу стала картина „Іло Іло” Е. Чена (Сінгапур). Найкращим фільмом міжнародного короткометражного конкурсу визнано „Олійну лампу” Г. Вея (Франція). Перше місце у студентському міжнародному конкурсі посів фільм „Матір” Л. Остальського (Польща). Дипломи екуменічного журі отримав повнометражний фільм „Вага слонів” Д.-Д. Боргмана (Нова Зеландія, Данія, Швеція). Призу „Дон Кіхот” від журі кіноклубів удостоєно фільм „Сара воліє бігти” Х. Робішо (Канада). Спеціальні відзнаки журі отримали „Хлопці, Гійоме, до столу!” Г. Гальєна (Франція, Бельгія) та „Освенцім у моїй голові” А. Махнеса (Ізраїль). Переможцем програми „Молодість – дітям” став фільм „Ракета” К. Мордаунта (Австралія, Лаос, Таїланд).

11–13 жовтня у Києві відбувся IV Міжнародний міні-кінофестиваль „Європейський експрес”. Це проект Національного центру театрального мистецтва ім. Л. Курбаса, що здійснюється за підтримки Польського інституту в Києві та Французького інституту в Україні. Фестиваль сприяє культурному взаємообміну між європейськими країнами, знайомить українського глядача з новітнім європейським та вітчизняним кіно, а європейців – із сучасним українським мистецтвом. Цьогоріч у програмі фестивалю – понад 40 ігрових, документальних, короткометражних і анімаційних стрічок з України, Польщі, Білорусі та Франції. Зокрема, Францію було представлено міні-ретроспективою короткометражних фільмів першого фестивалю польської анімації „O! Pla!” і ретроспективу білоруського режисера А. Кудиненка. Особливістю 4-го „Європейського експресу” стали покази перших фільмів відомих вітчизняних кінорежисерів, що були зняті у 1960-ті роки.

Актуальну анімацію з більш, ніж з 40 країн світу, було показано у рамках Міжнародного фестивалю актуальної анімації і медіамистецтва „Linoleum”, який проходив з 3 по 20 жовтня у Києві. У програмі фестивалю: добірка «Кращі фільми „Linoleum” минулих років» – анімація найбільш цікавих авторів та студій з різних куточків світу, серед яких – номінант на премію „Оскар” Б. Дюбуа (Франція), багаторазова переможниця міжнародних анімаційних фестивалів К. Лепор (США), російський аніматор І. Максимов та інші; дитяча програма, „Американська анімація XXI століття”, а також VJ-сети і «Шокуючий „Linoleum”».

50 режисерів з України, Білорусі, РФ, Грузії, Польщі, США та Німеччини представили свої роботи на XI Міжнародному фестивалі православного кіно „Покров”, присвяченому святкуванню 1025-річчя Хрещення Русі, який відбувся за підтримки Національної кіностудії ім. О. Довженка та Державного агентства з питань кінематографії з 11 по 14 жовтня у Києві. Головне завдання цьогорічного заходу полягало в зверненні уваги на молодіжну аудиторію, яка на даний час з боку суспільства позбавлена будь якого релігійного виховання. Представлені в різних номінаціях картини, яких налічувалось близько 100, оцінювало журі, що складалось з представників Церкви, мистецтва та кінобізнесу. Лауреатів і переможців було оголошено на офіційній церемонії закриття в Будинку кіно. Серед зарубіжних учасників першу премію за анімаційне кіно отримав „Блудний син” М. Сафронова (Санкт-Петербург, РФ). Також поміж відзначених – фільми „Лука” реж. А. Пархоменко (Україна–Білорусь), „Дочка” реж. А. Касаткін і Н. Назарова (РФ) та „Мене це не стосується” реж. протоієрей Олександр (Новопашин, РФ).

В Україні за підтримки Гете-інституту пройшов найстаріший фестиваль національного кінематографа „Нове німецьке кіно 2013”, який традиційно демонструє кращі фільми німецького виробництва. У програмі огляду чотири кінострічки, які є призерами престижних міжнародних кінофестивалів – „Вимірюючи світ” (реж. Д. Бук), „Прості складності Ніко Фішера” (реж. Я.-О. Герстера), „Ханна Арендт” (реж. М.ф. Тротта), „Лоре” (К. Шорланд). Фільми програми фестивалю демонструвалися у Києві, Харкові, Одесі, Донецьку, Вінниці, Львові, Дніпропетровську і Чернівцях.

Фестиваль „Дні кіно Нідерландів” пройшов з 11 по 13 жовтня у столичних кінотеатрах „Кінопанорама”, „Жовтень” та «Культурному центрі „Кінотеатр Київ”» у рамках VI Міжнародного Фестивалю кіно для дітей та юнацтва „Крила” за підтримки Посольства Королівства Нідерландів в Україні. Відкрився захід за участю аташе з питань культури Посольства Королівства Нідерландів в Україні А. Вівейна.

Посольство США в Україні представило у Києві та Львові документальний фільм американського незалежного режисера Д. Дормана „Шолом Алейхем. Сміх у темряві” – своєрідний портрет видатного письменника, класика єврейської літератури, який створив новий жанр і використав свій особливий гумор, щоб відобразити реалії східноєвропейського єврейського світу кінця XIX – початку XX століття.

За кордоном

На 32-му фестивалі німого кіно в Порденоне (Італія) Національний центр Олександра Довженка за підтримки Державного агентства України з питань кіно представив програму „Ukraine. The Great Experiment”. Вона складалася з 8-ми українських німих фільмів, відреставрованих коштом Державного агентства України з питань кіно та озвучених новим музичним супроводом на замовлення Центру Довженка в 2011–2013 роках. Серед них „Боротьба велетнів” (реж. В. Турін, 1926), „Сумка дипкур'єра” (1927), „Арсенал” (1929) та „Земля” (реж. О. Довженко, 1930), „Два дні” (реж. Г. Стабовий, 1927) та „Нічний візник” (реж. Г. Тасін, 1929), „Шкурник” (1929) та „Хліб” (1930, реж. М. Шпиковський). Фільми програми було представлено в живому музичному супроводі українських, білоруських, польських, російських та італійських музикантів.

З 2 по 5 жовтня в хорватському місті Рієка за підтримки Національного центру Олександра Довженка пройшов міні-фестиваль та конференція „Моє, твоє, наше: утопічний спадок соціалізму”. Організатор фестивалю – неурядова хорватська організація „Drugo More”, що працює в рамках концепції „art –

knowledge – politics”. Програма заходу включала виставку та серію лекцій і круглих столів, в рамках яких учасники з країн колишнього соцтабору (Хорватія, Україна, Молдова, Латвія) намагалися оцінити утопічний потенціал, який об’єднує їх як спадкоємців соціалістичного минулого. Каркасом фестивалю стала кінематографічна програма, в основу якої лягла сформована Центром Довженка тематична ретроспектива української радянської кінематографічної утопії. Це одна з перших концептуально-тематичних програм, сформованих Центром, що охопила різні періоди радянського кіно (1926–1991): „Боротьба велетнів” (реж. В. Турін, 1926), „Аероград”, (реж. О. Довженко, 1935), „Суворий юнак” (реж. А. Роом, 1936), „Дорога в парадиз” (реж. Ю. Белянський, 1991). У рамках ретроспективи О. Папаш, наукова співробітниця Центру Довженка, прочитала лекцію „Утопія в радянському кінематографі”. Предметом лекції став не стільки жанр утопії, скільки утопічний характер радянського кіно в цілому, починаючи від утопії кіноавангару, через консервативно-утопічний соцреалізм і завершуючи пізньорадянською утопією втечі в інтимність.

Кінопроекти „Моя бабуся Фані Каплан” режисера О. Дем’яненко (копродукція України, Франції, РФ; продюсери Д. Томашпольський та О. Осика) і „Прояв” (Рф–Грузія–Україна, реж. Г. Саруханова, продюсер Ю. Мишкинєне) розділили третю премію Конкурсу на найкращий спільний повнометражний кінопроект країн-учасниць СНД, який проходив у рамках XXII Відкритого фестивалю кіно країн СНД, Латвії, Литви та Естонії „Кіношок”.

Стрічки українських кінорежисерів у жовтні отримали ряд відзнак на міжнародних кінофестивалях. Так, фільм „Ядерні відходи” режисера М. Слабошпицького отримав Гран-прі у короткометражному конкурсі XVIII Міжнародного фестивалю нового кіно – „Split Film Festival” у Спліті (Хорватія); стрічка режисера І. Подольчака „Delirium” („Марення”), знятий за мотивами повісті Д. Белянського „Індуктор”, переміг на Міжнародному кінофестивалі у Багдаді (Ірак). Його було визнано найкращим серед 50 стрічок; короткометражна анімація „Оля-ля” 12-річної Д. Котелянець із села Петрик Вінницької області посіла перше місце у конкурсному змаганні Міжнародного дитячого кінофестивалю анімаційного мультфільму, що проходив у Дрездені (Німеччина).

Цирк

В Україні

Більше 50 колективів з України, РФ, Білорусі, Латвії, Литви, Естонії, Вірменії, Голландії, Німеччини, Польщі, Франції, Чехії, Швейцарії, США брали участь у Міжнародному фестивалі дитячих та молодіжних циркових колекти-

вів, шкіль та виконавців „Циркове майбутнє”, що проходив з 31 жовтня по 4 листопада у Луганську. Фестиваль – єдиний проект в Україні, спрямований на пошук талановитої молоді у сфері циркового мистецтва – проводився за підтримки Міністерства культури України та управління культури, національностей та релігій Луганської обласної державної адміністрації. Вік учасників фестивалю – від 6 до 25 років. Учасники поділялися на такі вікові категорії: до 12 років; до 15 років; старше 15 років; професіонали до 25 років. До участі в роботі журі були залучені видатні діячі світового циркового мистецтва, провідні фахівці циркового мистецтва, керівники циркових підприємств і колективів, професійних навчальних закладів. Призові місця фестивалю „Циркове майбутнє” журі розподілило так: у молодшій віковій категорії до 12 років – друге місце посів І. Сліпченко (еквілібр на катушках, РФ), а третє С. Матвеев і О. Федорцев (еквілібр на катушках, РФ); у середній віковій категорії до 15 років – друге місце отримали еквілібристи на катушках К. Гуляєва та Г. і В. Рушенцеви (РФ); у старшій віковій групі (старше 15 років) – перше місце присуджено повітряній гімнастці на ремнях З. Деллі (Швейцарія), а друге – повітряному гімнасту на корд-де-парелі В. Лук'янчуку (Латвія), третє – жонглеру Н. Ласе (Швеція); у категорії „професіонали до 25 років” – друге місце вибороли акробати на щоглі Ву Тон Лі і Мілу Чух (Німеччина), а третє – жонглери М. Озар та П.-М. Чарпентієр (Франція). Найбільш яскраві, емоційні та креативні номери були відзначені спеціальними призами. Крім конкурсного перегляду та визначення кращих серед виступаючих, у програмі фестивалю було проведено майстер-клас та круглий стіл у рамках науково-практичного семінару „Сучасне циркове мистецтво в європейському полікультурному просторі”.

У III Міжнародному фестивалі дитячого циркового мистецтва „Арена дружби” у Харкові взяли участь 33 дитячі циркові колективи з різних міст України та РФ. Юні артисти продемонстрували різні трюки, піруети, фокуси, клоунські жарти.

За кордоном

Артистка цирку „Кобзов” 15-річна еквілібристка Т. Белова – посіла друге місце на XV Міжнародному фестивалі циркового мистецтва „Місто Латина”, що проходив з 17 по 21 жовтня в Латині (Італія). Це єдиний цирковий фестиваль в Італії, який проводиться щорічно і є одним з найпрестижніших у світі, поряд з фестивалем у Монте-Карло.

Побратимські зв'язки

За кордоном

Суми і Рівне додалися до групи міст-партнерів міста Любліна (Польща) під час проведення Конгресу ініціатив Східної Європи.

Матеріал підготувала

Ю. Я. Шевердіна,

редактор відділу

НАУІ Інформцентру з

питань культури та мистецтва

Комп'ютерне опрацювання та редагування ***І. Г. Піленко***

Підписано до друку 26.11.2013. Обл.-вид. арк. 1,25. Б/т. Зам. 114. Безплатно

Ротапринт НПБ України, Київ-1, Грушевського, 1. Тел. 278–85–12